

Til: Finansdepartementet, Ekspedisjonssjef Siren Solhaug

Fra: Gunnar S. Eskeland, Professor, leder ved ENE Senteret ved NHH, og i ledergruppen for NTRANS

Bergen, 19/9-2021

Re: Høringsinnspill angående EUs Carbon Border Adjustment Mechanism (CBAM)

Bakgrunn:

Alt tyder på at Europa, og Norge, kan og vil opprettholde en ambisiøs klimapolitikk. Dette innebærer opprettholdt og forsterket karbonlekkasje.

Til nå har lekkasjen blitt behandlet forsiktig og spakt: differensiert vekt på ikke-lekkende aktiviteter som innenlandsk transport, bygninger, energieffektivitet, elgenerering; 'kompenserende instrumenter' som gratiskvoter og CO2 kompensasjon; støtteordninger, og offentlige innkjøp.

Det er ikke uventet at EU nå går mer direkte i gang i retning av CBAM, og undertegnede støtter dette, inkludert at jeg tror verdens handelsregime vil tåle det.

Jeg har imidlertid noen forslag. Disse kan dels sees på som alternativer i design for CBAM, og kanskje sektorspesifikt, dels som tilleggsverktøy, igjen sektorspesifikt. Jeg bruker sementsektoren som illustrasjon nedenfor.

Bakgrunn, Feed in tariffs, i elgenerering:

Jeg tror man kan trekke på erfaringene med grønne sertifikater, eller feed-in-tariffs (la meg velge den siste). Feed-in-tariffs skiller seg fra utslippsskatter ved at

- i) Skatten legges (i strømtilfellet) på alt som selges i EU av produktet, i motsetning til CBAM som bare vil legges på importerte kvanta.
- ii) Skatten legges (i strømtilfellet) ikke spesifikt på den utslippende delen av produksjonen (fossilfyrt) men på alt strømforbruk.
- iii) Skatten styres øremerket inn i fond der midlene brukes til utslippsreducerende fremdrivningsprosjekter i angjeldende industri.

De to første forskjellene innebærer ikke bare at skattebasen for CBAM er mye smalere, og provenyopotensialet mye mindre, de innebærer også for feed-in mye lavere administrasjonskostnader på skattebase- og inndrivningssiden.

Det to innebærer også at utformingene med feed-in-tariffs på et vakkert vis gir 'forurenseren betaler', men i en litt distansert forstand: *alle* som *braker* produktet (strøm) betaler for at sektoren begynner å endres.

Feed in tariffs innebærer også en vakker – rent politisk – handel: Forurenseren betaler, og det hun betaler bidrar *direkte* til at sektoren endres.

Forslag: Feed in tariffs for sement: et viktig eksempel

Hvis man legger avgift på produktet sement i all bruk i Europa, så blir det mye inntekt for en beskjedne produktavgift, stabil, nokså lett å beregne, etc. Hvis man så styrer inntekten inn i et fond (øremerket) som 'gir' penger til utslippsreduksjonsprosjekter (eks: karbonfangst og lagring, på samme måte som feed-in, og grønne sertifikater, har gitt penger til vindmøller og solpaneler), så vil slike prosjekter dukke opp, ett etter ett, og bli iverksatt. Bare avgiften, som er like mye verd som disse prosjektene, er med på å skyve de egentlige produksjonskostnadene/prisene oppover. I ly av

(kryss-) subsidiet OG den nokså lille avgiften kan man tenke seg at etter noen tiår (ca to tiår) så er det ganske mange nokså rene sementfabrikker i Europa (dette kan gjøres i Norge, men bør gjøres i EU. Andre regioner kan og vil følge.

Altså:

- Heller en produktskatt for sement (som er et *godt* eks: stål og aluminium f eks er et hakk vanskeligere) betalt av alle som bruker sement i europa, enten den er importert eller produsert i Europa,
- Heller styrt til industriens prosjekter (et govt/ind/user-fund, -committee) enn inn i EUs separate maskin.
- En klausul om at fondet nedlegges etter hvert som mange fabrikker begynner å bli rene. I denne prosessen vil kvotepris og den slags, som bare 'betales' for faktiske utslipp, gradvis ta over , fra en beskjeden rolle til en dominerende til en dalende.

Dette tror jeg kan få industriens støtte, brukernes støtte, og virke både initialt og ganske langt frem. Enkelt fortalt vil industrien vite at den står overfor en trussel, og brukerne også, og at de må spleise på å finne ut av det. Industrien og brukerne vil i markedet kjempe imot alt som gir den enkelte økte kostnader, men en skatt som gir alle økte kostnader, og som bidrar til å finansiere en vei ut av uføret, det kan tilbydere og etterspørrere lett akseptere.

Det er vel ingen tvil om at sementbrukere bør betale for sement, inkl de 'filtre' denne industrien måtte trenge.

I tilfellet elektrisitet har en resulterende effekt vært at 'prosjektene' (vindmøller) ikke bare er 'filtre', men ny og dyrere produksjonskapasitet. Derfor har feed-in støtten tvunget inn ny kapasitet OG dermed skjøvet elprisene (og kvoteprisene) *nedover*. Det er ikke sikkert det var en uheldig og/eller uønsket effekt, men en slik effekt vil være langt mindre viktig for sement. Uansett: sement er, som strøm, en sektor som trenger endring, bl a i form av radikalt nye løsninger. Dog: som ccs eksemplet viser: viktige prosjekter vil være add-on, end-of-pipe løsninger, slike som ikke nødvendigvis har kapasitetsøkning som en assosiert effekt. Slike effekter vil være mer skremmende for industrien.

Jeg har utelatt her mange detaljer og utledninger, men dette er omtrent så enkelt som det høres ut. Produktet skal bli dyrere, men *skrittene* må i stor grad tas mølle for mølle, fabrikk for fabrikk, og helt dyrt blir dette bare hvis og når hele industrien er forandret, og bare hvis prosjektene da viser seg å være dyre langt frem. I så tilfelle vil mindre bruk av sement være en effekt, og ønsket. I mellomtiden skal brukerne bare betale for forandringene ettersom de kommer, fordelt på hele kvantumet av sement, utvalgt og utviklet i et nokså kompetitivt landskap. Det å drive dette fremover med skatt på utslipp, og penger som går inn i eller via statskassen, skaper mye større rystelser til fordeling og industristruktur.

Jeg tror dette kan hjelpe i Norge, i Europa, og i verden.

Gunnar S. Eskeland

Professor, leder. ENE-Senteret, NHH, og i ledergruppen for NTRANS

s: jeg beklager sen innsending: jeg fant ikke ut av knappen for innsending hos www.regjeringen.no. Håper synspunktene – dette til tross - kan vurderes for eventuelt å komme til nytte.